

létre korlátozódnak, túlvilági remény nem hajtja őket, a vallás szerepe csupán a társadalmi igazságosság hirdetésében merül ki.

Cso Sze-hi meglepően plasztikusan (számunkra majdhogynem komikusan) írja le szereplői mozgását, ami elsőre igen szokatlannak tűnhet. Ezen ábrázolás szerint a szegénység, a szánnivalóság a szereplők megjelenésében, testi fogyatékoságában is manifesztálódik, ami szintén a mesék eszköztárára jellemző. Nem derül ki egyértelműen, milyen szerepet szán a szerző a gyakori, egy novellán belüli narrátorváltásnak, ami időnként megnehezíti a szöveg olvasását; ez az elbeszélésmód talán a töredezettség ábrázolását szolgálja.

Bármilyen kitörési kísérlet eleve kudarcra ítéltségét, a szereplőket még az elvileg megnyugtató pihenés közben is fullasztóan körbeölelő világot tökéletesen érzékelteti A *Klein-kancsóból* idézett részlet: „A tengerhez mentünk, egy nejlonzacskóban italokat és félkész ételeket vittünk magunkkal. Ettünk, beszélgettünk és énekeltünk a szennyezett tenger partján. Amikor megmártóztunk a tengerben, a vízből áradt az olajszag. A lelkész nem tudott úszni. Ahogy haladtam előre a hullámokkal szemben, láttam, hogy int nekem, ne ússzak tovább. Megtettem még harminc métert, aztán visszafordultam. A testemet befedte a fáradt olaj

[...]. A fehér törölköző fekete lett, és bőrrömről, amire a fáradt olaj rátapadt, lesiklottak a vízcseppek. Lerogytam a homokon, émélygett a gyomrom.”

A kötet elbeszélései önállóan is olvashatók, a lineáris olvasási módot betartva azonban regénnyé állnak össze, melynek főszereplői a Törpe és családja. A kötet végére egyértelművé válik: a törpeség nemcsak a fizikai adottságot, hanem a generációról generációra öröklődő kiszolgáltatottságot és a bekódolt alárendeltséget is jelenti.

SZÜTS-NOVÁK RITA

(Fordította Kim Bo-guk és Vargha Katalin, Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2008, 304 oldal, 2980 Ft)

Huszedik századi indiai novellák

India az angol nyelven megjelenő könyvek piacán a harmadik legtermékenyebb ország a világon – önálló művek, és nem csak a lakosság méreteiből adódó példányszámok tekintetében. A detroiti Gale Kutatóintézet által készített bibliográfia több mint félezer angol nyelvű indiai prózaíró listáz. Ha ehhez hozzávesszük, hogy az angol csak egy az Indiában beszélt számos nyelv között, a Noran Kiadó szinte lehetetlen feladatra ítélte a *Husza-*

dik századi indiai novellák szerkesztőjét.

A közel hatszáz oldalas kötet három részre tagolódik. Azok számára, akik India 20. századi kultúrájával már korábban ismeretséget kötöttek, a tagolásban szereplő harmadik rész indokoltnak és egyértelműnek fog tetszeni, míg mások csak az első két rész (*A gyarmati India és A független India*) létjogosultságát érzik majd nyilvánvalónak. Ám a harmadik rész, *A távolba szakadt India* egyáltalán nem felesleges töltelék csupán: Greskovits Endre arra a szakirodalomban diaszpóráként emlegetett sajátosra talált szépen hangzó magyar kifejezést, amely India kultúráját alapvetően meghatározza. A Salman Rushdie szerkesztésében egy évtizede, a Vintage kiadónál megjelent hasonló jellegű novelláskötet szerzőinek több mint fele is az indiai diaszpóra szerzői közül került ki.

A magyar olvasó számára talán éppen a harmadik rész novellái a legkönnyebben megragadhatóak, ezek állnak – nyilvánvaló okok miatt – a legközelebb ahhoz a nyugati befogadói mentalitáshoz, amely nekünk is sajátunk. (Egyébként a harmadik részben szereplő novellák mindegyike eredetileg angol nyelven íródott.) Az első két részben felbukkannak kevésbé sikerült művek is, olyanok, amelyek számunkra ta-

lán túl didaktikusak, túlságosan képletszerűek, amit még érdekesnek véltünk és elfogadunk Tagorétól, Narayantól vagy Raja Raótól, ám sokkal kevésbé olyan szerzőktől, mint Sharma Guleri, Intizar Husain vagy Shankar Parsai. Utóbbiakkal ellentétben a többi huszonhat szerző, de különösen az utolsó rész szerzői mind kiváló írók, érdemesek a magyar olvasó figyelmére. A kötetet nyitó Tagore és az utolsó novellát jegyző V. S. Naipaul egyaránt elnyerte az irodalmi Nobel-díjat, de rajtuk kívül is számos egészen kiváló

szerzővel ismerkedhet meg a kötetet forgató olvasó, hadd említsük csak Salman Rushdie-t, Anita Desait, Raja Raót, R. K. Narayant, Arundhati Royt, Hanif Kureishit és Rohinton Mistryt – a teljesség igénye nélkül. A kötet végén szereplő rövid életrajzi jegyzetek jelzik, kinek mely műve olvasható magyarul.

Ha maradhat bennünk hiányérzet ennyi kiváló szerző olvasása után, akkor az néhány jól csengő név hiányából fakadhat. A szerkesztői jegyzet például Amitav Ghosh és Vikram Seth hiányát éppenséggel azzal magyarázza, hogy inkább regények, mintsem rövidprózai művek szerzői, bár ez a mentség csak részben fogadható el, hiszen mások mellett Gita Mehta, Anita Nair és Arundhati Roy is regényrészlettel

szerepel a kötetben, ám hogy maradhatott ki például Kamala Markandaya, Ruth Praver Jhabvala és M. G. Vassanji vagy a novellista Bharati Mukherjee, Sam Selvon, Neil Bissoondath és Michael Ondaatje (ha már a szintén Srí Lanka-i Shyam Selvadurai szerepel)? Avagy miért nem szerepelnek az igazán kiemelkedő szerzők egynél több novellával, ahelyett, hogy a kvázi-igazságosság alapján minden szintű szerző egyetlen műve kapott csak helyet a vaskos kötetben? Ez utóbbi anomália nyilván előzetes kiadói (vagy szerkesztői) döntés következménye, mint ahogy az a nagyon nem olvasóbarát eljárás is, hogy az idegen neveket magyar ortográfiával jelenítik meg. Még leírni is szégyellem így, de példaként folyamodok hozzá: Sékszpir – ez a névátírás nem csupán a szemet bántja.

Ezen apró anomáliáktól eltekintve a Noran Kiadó vállalkozása dicséretes kezdeményezés: olyan egyszerű rövidprózai művek kerülnek általuk közelebb a magyar olvasókhoz, amelyek korábban legfeljebb és ritkán csak a Nagyvilág hasábjain jelentek meg, de amelyek sokkal több figyelmet érdemelnének, mint amennyit korábban fordítottunk rájuk.

TÁRNOK ATTILA

(Szerkesztette Greskovits Endre,
Noran Kiadó, Budapest, 2008,
586 oldal, 3990 Ft)

CSAJKA GÁBOR CYPRIAN: *hard-kier*

Az ünnepi könyvhéten évről évre megadatik az alkalom, hogy átéljük azt az ismerős pillanatot, a felfedezés azon boldogságát, amely akkor születik meg bennünk, amikor a felsorakozó kiadványok rengetegében megpillantjuk egy hozzánk közel álló alkotó nevét. Csajka Gábor Cyprian (aki Cyprian Norwid lengyel költő iránti tiszteletből vette fel a Cyprian nevet), az immáron három éve elhunyt költő és grafikus nevének felbukkanása sokunk számára teremtette meg ezt a felejthetetlen pillanatot. Még életében tervezett kötete címének a versekben is fontos helyet betöltő falu, Németkér régi német nevét választotta (*Kier*), a *hard* párosítással, ami igen sok asszociációra buzdítja a olvasót már a kötet felnyitása előtt. Verseinek posztumusz kiadása egy utolsó, részben elkésett, mégis ünnepi gesztusként törte meg a külvilág felé hosszú évekre hallgatásba burkolózott költő csendjét.

Csajka Gábor Cyprianról csak ritkán megjelenő versei tudatták velünk, hogy bár egyre mélyebbre süllyedt magányában, de mégis itt élt, alkotott és haldoklott közöttünk hosszú éveken át. Egyszerre *alkotott* magányában és *haldoklott* az egyedüllét ürességétől. Így olvadt össze verseiben költészet, élet és halál egyetlen lényeggé.